

Straatnamen in de Haagse Beemden - 1

Heeft u zich ooit wel eens afgevraagd als u door de Haagse Beemden wandelde, fietste of reed waarom een bepaalde straat nu eigenlijk die naam had. Want laten we eerlijk zijn, schilders, schrijvers, politici of andere bijzondere Nederlanders zijn in deze wijk niet of nauwelijks in straatnamen geëerd.

Wel komen we namen tegen als Somerweide. Heeft u zich nooit afgevraagd waarom de Somerweide nu juist die naam had? Het antwoord is eigenlijk veel eenvoudiger dan menigeeen denkt. Toen de Haagse Beemden nog polder was en het grosse van Prinsenbeek en Breda in de wintermaanden als het gevroren had hier kwam schaatsen kwam je de Somerweide niet tegen. Die stond onder water, water dat bevroren was, waarop men schaatste. Volgende zomer, dan zou de weide weer een Somerweide zijn, waarop de koetjes stonden te grazen, of waar hooi voor de winter werd geogst.

En namen als Noortberghmoeren en Muizenberglaan? Voor bergen moeten we van hier uit minimaal naar de Belgische Ardennen. Toch hebben deze namen alles te maken met verhogingen in het oorspronkelijk landschap van de polder de Haagse Beemden. Nu haalde de Noortbergh per saldo nog geen meter boven NAP dus daarvan heeft men nooit nekkramp gekregen van het omhoog kijken. Maar het leuke is dat je soms nog iets van de oude polder kunt herkennen. Zo ook bij de Muizenberg, met zijn 1,28 meter boven NAP de grootste "berg" in de oude polder. Die ligt er nog, voor iedereen herkenbaar! Waar dan?, zult u vragen. Nou, dat is simpel uitgelegd. Rij van de Ganzerik maar eens richting winkelcentrum de Berg, over de Muizenberglaan. Vlak voor de Nicolaasberg moeten we omhoog. En ter hoogte van de kruising met de Bergdreef rijden we als het ware op de berg. We rijden op de oude Muizenberg, een verhoging in het oude landschap. Een "berg, die de naam te danken heeft aan alle muizen e.d. die er bij overstromingen van het gebied een droog en veilig heenkomen zochten.

In deze inleiding kunt u al een beetje proeven dat veel van de oude polder (het oude landschap) terugkomt in de naamstelling van de straten. Niet alleen het landschap maar ook de grondsoorten en zelfs de begroeiing komt in de namen terug, getuige het volgende stukje waarin ik u het een en ander over de verschillende grondsoorten vertel.

Akker

De Haagse Beemden kent haar Akkerbuurt. Allemaal straten die eindigen op akker. En waarom de Poortakker en de Scherpenakker nu exact zo zijn genoemd, is niet altijd zeker. Feit blijft wel dat het achtervoegsel akker verwijst naar een stuk bouwland. Meer bepaald een stuk land, door sloten, greppels, heggen of andere afsluitingen van de aangrenzende landerijen afgescheiden.

Beemd

In de Middeleeuwen werd met beemd of bemd aangeduid een grasland, bedoeld als wei- of hooiland. Thans wordt het begrip beemd gewestelijk nog steeds gebruikt om een wei- of hooiland aan te geven dat langs het water is gelegen en doorgaans elk jaar onder water loopt.

Broek

De oorspronkelijke betekenis van het woord was moeras, laaggelegen drassig land of waterland, dat telkens door het wassen van het water in nabijgelegen rivieren en beken onderloopt. Dergelijk land was veelal begroeid met kreupelhout, biezen, lisch, riet, enz. Ook in de moderne tijd kennen we het woord broek nog. Van enige spontaniteit is echter geen sprake meer getuige de huidige omschrijving: Laag, veelal langs rivieren of beken gelegen, met sloten doorsneden en al of niet ingedijkt groenland (hetzij weiland of hooiland), dat 's winters tot bevordering der vruchtbaarheid veelal onder water gezet wordt.

Bunder

De bunder is een landmaat, die gelijk staat aan één hectare. Echter de Bunder is ook de aanduiding voor een stuk grond met die maat.

Donk

Een donk is het tegenovergestelde van een zonk (een put). Een Donk is een hoogte nabij een moeras. Het begrip donk komen we ook veel in plaatsnamen voor (bijv. Raamsdonk). Heel vaak heeft het ook hier de betekenis van "hoge plek".

Erf

Het erf behoeft eigenlijk geen uitleg. Ik kan me niet voorstellen dat men niet weet dat hiermee bedoeld wordt de omheide grond die bij een huis of een ander gehouw hoort.

Hil

Ook met de term hil wordt een heuvel / een hoogte aangeduid. Per regio kan zo'n benaming nogal verschillen. In het Zeeuwse noemt men zo'n verhoging een vlieberg. In de Baronie van Breda wordt met hil wel degelijk een hoogte op een akkerland aangeduid.

Moer

Met moer wordt in Brabant veengrond, veen aangeduid. Ook het begrip moer komen we als achtervoegsel in plaatsnamen tegen ('s Gravenmoer).

Oord

Een oord is een vooruitstekende punt land, die in het water uitsteekt.

Slag

Een slag/slagen is een term afkomstig uit de turfgraverij. Er wordt een aantal rechthoekig geschikte turven mee bedoeld, die de grondslag vormen voor een stapel.

Tuin

Onderscheiden naar periode en/of streek wordt onder tuin een bepaald soort van omheining verstaan. Die bepaalde soort van omheining was veelal een omheining van rijshout of brem, van struikgewas of van doorn- of beukenhaag. Iets anders dus dan onze achter of voortuin, die ongeacht de aard van de omheining veelal een bloementuin is.

Weide

Wie Nederlander is weet wat weide is. Minder bekend is misschien dat we de weide in categorieën indelen. We kennen de hoge, droge weide die vooral bestemd was en is voor de beweiding van het vee. Daarnaast kennen we de lage, vochtige weide die veelal werd gebruikt voor de hooiwinning.

Als je zo het vorenstaande doorleest ontstaat er een beeld van een polder die nat, zo niet drassig was, waarmee je niet veel meer kon dan het vee beweiden en als hooiland gebruiken. Een stukje typisch Hollands landschap dat we helaas vrijwel niet meer tegen komen. Een stukje landschap ook waar een grote variëteit aan weidevogels e.d. voorkwam. Wie weet, komen we die in de toekomst – bij goed beheer – weer tegen in het buitengebied.

Dus als u nog eens door de wijk loopt of rijdt, denk u dan eens in hoe het hier ooit uitzag. En let op, een oude boerderij, een waterloop of een kronkelende weg als het Moerenpad krijgt opeens een andere dimensie.